

Behavioral Development of Community Leaders' Everyday-Life based on the Sufficiency Economy Philosophy in Mahasarakham

Suthinee Atthakorn¹ and Subunn Ieamvijarn²

Received	Reviewed	Revised	Accepted
24/11/2563	02/12/2563	04/12/2563	07/12/2563

Abstract

The objectives of this research were: (1) to determine the level of understanding and knowledge on the sufficiency economy philosophy amongst community leaders (2) to determine the behavior of living based on the philosophy practiced amongst the community leaders and (3) to determine the factors which influenced these behaviors amongst the community leaders. The study was conducted in 3 villages in Maha Sarakham province: Ban Nong Phueak (Wapi Pathum District); Ban Lao Noi (Muang District); and Ban Huai Sai (Borabue District). The respondents were 120 community leaders. The tools used for data collection were questionnaire. The statistical analyses used were descriptive statistics, multiple regression analysis (MRA).

The findings showed that the average score on the level of understanding and knowledge regarding the sufficiency economy philosophy amongst community leaders was 8.35. Most of them had adequate knowledge and understanding about the philosophy for their position of high level community leaders. The level of living behavior based on the sufficiency economy philosophy of the respondents, as a whole, was at a very good level ($\bar{X} = 4.58$). When considered individual aspect, the best behavior types were: behavior based on moral conditions ($\bar{X} = 4.66$) behavior based on knowledge conditions ($\bar{X} = 4.65$) behavior with good immunity ($\bar{X} = 4.58$) behavior with moderation ($\bar{X} = 4.52$) behavior with good reasoning ($\bar{X} = 4.46$). Overall, the respondents achieved very good ratings on all 25 questions in the questionnaires and it was found that factors which influenced these behaviors were

¹ Rajabhat Maha Sarakham University, Email- Suthineeatt@hotmail.com

² Maha Sarakham university, Email-subunn.i@acc.msu.ac.th

the knowledge gained from the training on the sufficiency economy philosophy. This factor can be used to explain the variation in their behavior amongst the community leaders with $R^2 = 0.311$ and $F = 39.679$ in multiple regression analysis.

Keyword: Behavioral of Everyday-Life, Philosophy of Economic self- Sufficiency, Community Leader

การพัฒนาพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ ผู้นำชุมชนในระดับหมู่บ้าน ในจังหวัดมหาสารคาม

สุธินี อัดถาการ³ และสุพรรณ เอี่ยมวิจารณ์⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน (2) ศึกษาพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน และ (3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน โดยทำการศึกษาในพื้นที่ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองเผือก อำเภอลำดวน บ้านเหล่าน้อย อำเภอมือ และบ้านห้วยทราย อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 120 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุ (Multiple Regression Analysis: MRA)

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน โดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.35 คะแนน ผู้นำชุมชนของบ้านหนองเผือก บ้านเหล่าน้อย และบ้านห้วยทราย ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชนระดับสูง ระดับพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชนโดยรวม อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน เรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขคุณธรรม ($\bar{X} = 4.66$) การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขความรู้ ($\bar{X} = 4.65$) การดำเนินชีวิตด้วยการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ($\bar{X} = 4.58$) การดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ ($\bar{X} = 4.52$) การดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล ($\bar{X} = 4.46$) และพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน ได้แก่ การได้รับความรู้จากการอบรมเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตัวแปรดังกล่าว สามารถอธิบาย ความแปรปรวนของพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน ร้อยละ 31.10 ($R^2 = 0.311$, $F = 39.679$)

คำสำคัญ : พฤติกรรมในการดำรงชีวิต ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้นำชุมชนในระดับหมู่บ้าน

³ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, Email- Suthineeatt@hotmail.com

⁴ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, Email-subunn.i@acc.msu.ac.th

บทนำ

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้มีการเผยแพร่เป็นเวลากว่า 45 ปีแล้ว โดยเริ่มจากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ทรงพระราชทานให้บัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 เป็นต้นมา แม้จะได้มีการผลักดันจากรัฐบาล และดำเนินการอย่างเต็มที่จากหน่วยงานวางแผนส่วนกลางโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จากกระทรวง กรม และราชการบริหารส่วนภูมิภาค แต่ผลการดำเนินการแม้จะมีความก้าวหน้าไปพอสมควร แต่ก็ยังมีการทำในรูปแบบของโครงการเฉพาะพื้นที่ (Research Fund Office, 2006) การกระจายไปสู่ฐานรากของชุมชนยังไม่สามารถไปได้อย่างทั่วถึง (Chantarasorn, W., Somrang, A., Jitsa-nguan, T. and Pitakthepsombat, P., 2008) อีกทั้งการให้ความรู้แก่ชุมชนจนถึงขั้นมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการดำรงชีวิตยังทำได้ไม่มากนัก ดังเช่น (Senanarong, A., 2007) องค์มนตรี ชีให้เห็นว่า ในปัจจุบันมีหน่วยงานราชการ ภาคธุรกิจเอกชน นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปขยายผลอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น แต่มีความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน ในบางกรณี ขาดความเข้าใจ (Senanarong, A., 2007) ในภาพรวม จึงถือได้ว่า การดำเนินการยังไม่สามารถไปถึงฐานรากของชุมชน ยังไม่สามารถทำความเข้าใจให้ชุมชนมีพฤติกรรมและความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเต็มที่ และทั่วถึง (Research Fund Office, 2006)

การดำเนินการเพื่อทำให้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถลงไปถึงฐานรากของชุมชนได้อย่างแท้จริง ต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้งของผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนนั้น แต่ผู้นำชุมชนถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ หากผู้นำชุมชนมีพฤติกรรมในการดำรงชีวิตประจำวันที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โอกาสที่สมาชิกในชุมชนจะมีพฤติกรรมในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็จะสูงขึ้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นเงื่อนไข ถ้าผู้นำชุมชนเป็นตัวอย่างที่ดี สมาชิกในชุมชนก็จะปฏิบัติตาม ความสำเร็จของนโยบายสาธารณะต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องบังเกิดจากฐานรากของชุมชน อย่างไรก็ตาม ยังไม่เคยมีการศึกษามาก่อนว่า ผู้นำชุมชน อาทิเช่น ผู้ใหญ่บ้าน มีพฤติกรรมในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ เพียงใด หรือในบางชุมชนอาจจะเป็นตัวอย่างได้บ้าง แต่ไม่มีการศึกษาอย่างชัดเจนว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลในการทำให้ผู้นำและชุมชนมีพฤติกรรมในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้น การศึกษาวิจัย ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงควรเป็นการศึกษาวิจัยที่ฐานรากของชุมชน เพื่อเป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้กับฐานรากของชุมชนเพื่อให้เกิดความเจริญของชุมชนอย่างยั่งยืนและถาวร งานวิจัยนี้เชื่อว่า หากผู้นำชุมชนเป็นตัวอย่างที่ดีของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไป

ปฏิบัติแล้ว สมาชิกในชุมชนจะถูกผลักดันและหล่อหลอมพฤติกรรมให้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของผู้นำชุมชนและเป็นไปตามทิศทางที่ผู้นำชุมชนต้องการพัฒนาชุมชนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นความสำเร็จของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับฐานรากที่สุด จึงขึ้นอยู่กับชุมชนและพฤติกรรมของผู้นำชุมชน งานวิจัยนี้จึงถือว่าเป็นวิจัยบุกเบิกเพื่อศึกษาว่า ผู้นำชุมชน ซึ่งในนี้หมายถึงผู้ใหญ่บ้านในแต่ละหมู่บ้าน มีพฤติกรรมในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับใด และมีปัจจัยใดบ้างที่เป็นอุปสรรคหรือไม่สามารถทำให้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแทรกซึมอยู่ในการใช้ชีวิตประจำวันของสมาชิกในชุมชนได้ ในทางกลับกันงานวิจัยนี้ ก็มุ่งที่จะศึกษาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลทำให้สมาชิกของชุมชนมีพฤติกรรมในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจะมีวิถีทางใดที่ทำให้พฤติกรรมของสมาชิกในชุมชนเป็นพฤติกรรมที่ถาวรและยั่งยืน ซึ่งจะถือได้ว่าเป็นความสำเร็จอย่างแท้จริงของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปสู่การปฏิบัติจังหวัดมหาสารคาม มีชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้โครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 5 แห่ง และ 5 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เข้าร่วมโครงการฯ ปี พ.ศ. 2556 ได้แก่ บ้านหนองผือก อ.วาปีปทุม ระยะที่ 2 เข้าร่วมโครงการฯ ปี พ.ศ. 2014 ได้แก่ บ้านดอนมัน อ.กันทรวิชัย ระยะที่ 3 เข้าร่วมโครงการฯ ปี พ.ศ. 2015 ได้แก่ บ้านเหล่าน้อย อ.เมือง ระยะที่ 4 เข้าร่วมโครงการฯ ปี พ.ศ. 2559 ได้แก่ บ้านห้วยทราย อ.บรบือ และระยะที่ 5 เข้าร่วมโครงการฯ ปี พ.ศ. 2560 ได้แก่ บ้านดงน้อย อ.นาตุณ โดยชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ตามโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในถิ่นทุรกันดารได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต ให้สามารถพึ่งตนเองได้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ คราวเรือนมีความมั่นคงทางอาหาร มีรายได้ มีอาชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนมีความเข้มแข็งยั่งยืน สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ระยะที่ 1, 3 และ 4 เพื่อต้องการทราบว่า ผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใด ผู้นำชุมชนมีพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชนเป็นอย่างไร มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน

สมมติฐานการวิจัย

การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก การได้รับความรู้จากการอบรมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การบริหารจัดการของชุมชน และการได้รับงบประมาณสนับสนุน ส่งผลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

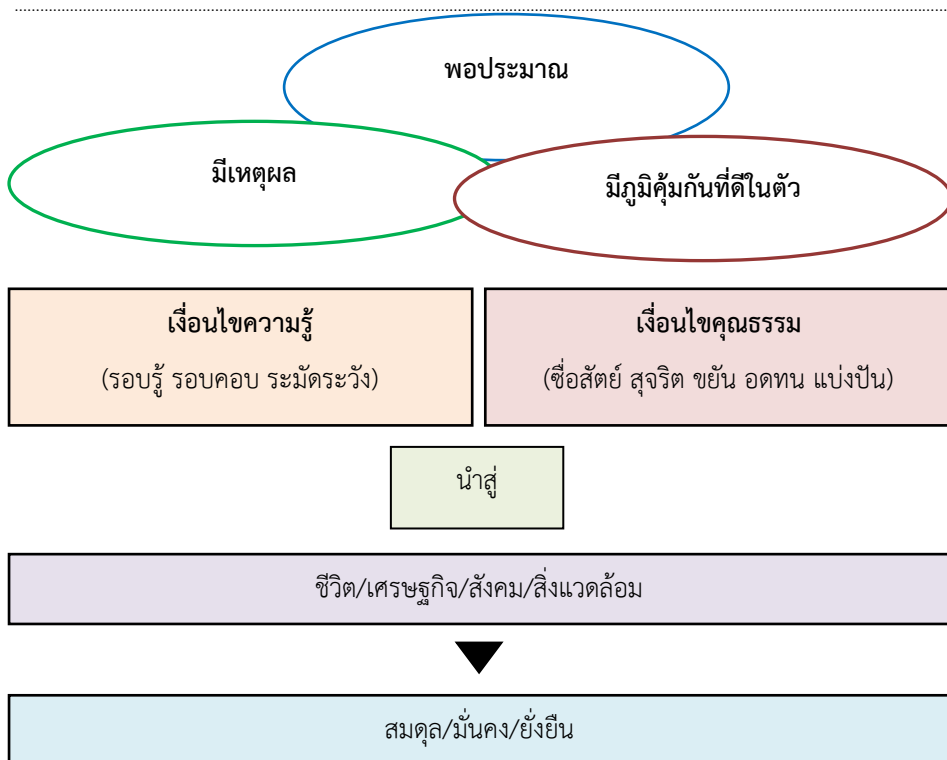
1. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นัยสำคัญของแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบหลักอยู่ 3 ประการ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง ยึดหลักการ “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” โดยมุ่งเน้นผลผลิตให้เพียงพอกับความ ต้องการบริโภคในครัวเรือนเป็นอันดับแรกเมื่อเหลือพอจากการบริโภคแล้ว จึงผลิตเพื่อการค้าเป็น อันดับรองลงมา

ประการที่สอง ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มของชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ให้หลากหลาย พัฒนาให้เข้มแข็ง เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศก็จะ สามารถเติบโตไปได้อย่างมีเสถียรภาพ

ประการที่สาม ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีความเมตตาเอื้ออาทรและความสามัคคีของ สมาชิก มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการ รักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่สั่งสมของไทยให้คงอยู่ตลอดไป

จากภาพที่ 1 สรุปได้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไขบนทางสายกลาง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และมีเงื่อนไข 2 ประการ คือ ความรู้ และคุณธรรม โดยสามารถนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือการปฏิบัติงาน หรือหากอยู่ในฐานะที่เป็นผู้บริหารในการพัฒนาองค์กร เป็นการนำพาประเทศชาติอยู่อย่างแข็งแรง ก้าวหน้าอย่างสมดุล และยั่งยืนทำให้ประชาชนทุกระดับภาค ที่จะเชื่อมโยงกันด้วยการ ไม่เบียดเบียน มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันได้ที่สุดในที่สุด และทำให้ประเทศชาติอยู่อย่างพอเพียงต่อไป

2. พฤติกรรมในการดำรงชีวิต แนวทางการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

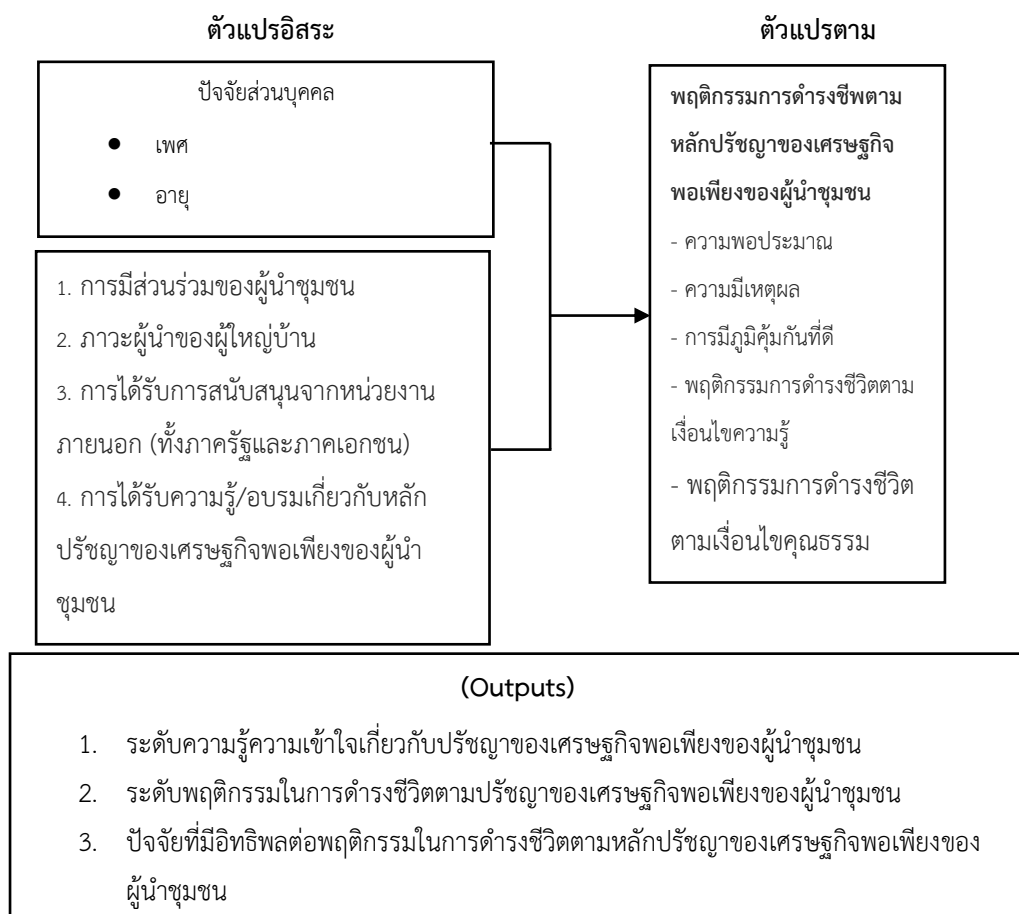
(Wetchakama, N., 2015) แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาปฏิบัติ ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในทุกระดับ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในหลายๆ ด้าน ไม่จำกัดเฉพาะภาคเกษตรเท่านั้น แต่ในการดำเนินชีวิตของประชาชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ทุกด้าน ดังนั้น ต้องมีการพึ่งพาอาศัยการแบ่งปันกันและร่วมมือกันกับสมาชิกคนอื่นๆ ในสังคม

ซึ่งเป็นการอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติสุขและมีมิตรต่อกัน จึงสามารถแบ่งประเภทของเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 2 แบบ (Phibunsarawut, P., 2006) ได้แก่

1) เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน คือ การพึ่งตนเองโดยยึดหลักของความพอเพียงทั้งทางความคิดและการกระทำในการดำเนินชีวิต ประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองอย่างสุจริต ไม่โลภของที่ไม่ใช่ของตนเองเกินความต้องการจนต้องเบียดเบียนผู้อื่น แต่เป็นการยึดมั่นในหลักการดำเนินชีวิตที่อยู่บนพื้นฐานของการรู้จักตนเองและการพัฒนาตนเองก่อนเป็นพื้นฐาน

2) เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า คือ การแลกเปลี่ยน ร่วมมือ ช่วยเหลือกันเพื่อทำให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมให้เจริญอย่างยั่งยืน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถสร้างกรอบแนวคิด ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจระดับพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดมหาสารคาม โดยดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratify Random Sampling) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 120 ชุด ครอบคลุมพื้นที่หมู่บ้านต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้ในการศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนบ้านหนองเผือก บ้านเหล่าน้อย และบ้านห้วยทราย หมู่บ้านละ 50 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 150 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในเขตจังหวัดมหาสารคาม ในชุมชนบ้านหนองเผือก บ้านเหล่าน้อย และบ้านห้วยทราย เนื่องจากทั้ง 3 ชุมชน เป็นชุมชนที่ผู้นำชุมชนให้ความสำคัญในการผลักดันการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต และพัฒนาคนกับชุมชน ข้อมูลเพื่อประกอบการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในระดับบุคคลไว้ ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro yamane) ได้จำนวน 110 ตัวอย่าง และจำนวนที่จัดเก็บกลุ่มตัวอย่างจะเป็นสัดส่วนกับจำนวนของผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่ของชุมชนต้นแบบ แต่ทั้งนี้ ผู้วิจัย จะเก็บตัวอย่างรวมเป็น 120 ตัวอย่าง จาก 3 ชุมชนๆ ละ 40 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนที่ 3 ระดับพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน ส่วนที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของผู้นำชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง แบบสอบถามเป็นมาตรวัดส่วนประมาณค่า (Rating scale) คือ มีข้อคำตอบให้เลือกจำนวน 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) และน้อยที่สุด (1) โดยแบ่งเป็นด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ด้านภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน ด้านการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ด้านการได้รับความรู้จากกรอบรม ด้านการบริหารจัดการของศูนย์ฯ/ชุมชน และด้านการได้รับงบประมาณสนับสนุน และส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอในการพัฒนาพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของผู้นำชุมชนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความ รวมถึงแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและนำมาสังเคราะห์ เพื่อสร้างกรอบแนวคิด ตลอดจนนำมาสร้างแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นภายหลังจากการทบทวนวรรณกรรม ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจและวิเคราะห์หาค่า IOC และเมื่อแบบสอบถามผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้ว ผู้วิจัยจึงนำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกัน (Pre-test) จำนวน 30 ชุด

ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่ได้ไปหาความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการหาความเชื่อมั่นตามเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งมาตรวัดในแบบสอบถามฉบับนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาโดยรวม เท่ากับ 0.85 จึงถือว่ายอมรับได้ จึงดำเนินการเก็บข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติที่ใช้ทดสอบสมมุติฐานในการหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ทั้งนี้ จะใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 67.50 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 ระดับการศึกษา จบ ป.6 จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 34.40

ส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นกรรมการกลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 54.17 และส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่า 5,000 บาท จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 54.16

การวิเคราะห์คะแนนวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สำหรับการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คะแนนความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน

(คะแนนเต็ม 10 คะแนน)		
คะแนนที่ตอบได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6 คะแนน	4	3.33
7 คะแนน	19	15.83
8 คะแนน	37	30.83
9 คะแนน	48	40.00
10 คะแนน	12	10.00
จัดระดับคะแนน		
คะแนนระดับความรู้ต่ำ (1-4 คะแนน)	0	0
คะแนนระดับความรู้ปานกลาง (5-7 คะแนน)	27	22.50
คะแนนระดับความรู้สูง (8-10 คะแนน)	93	77.50
รวม	120	100.00
Min=6, Max=10, $\bar{X}$ = 8.35, S.D.=1.07		

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้นำชุมชนได้ทำแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้คะแนนสูงสุด 10 คะแนน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ตอบได้คะแนนต่ำสุด 6 คะแนน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ส่วนมากตอบได้คะแนนที่ 9 คะแนน จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และจากคะแนนเต็ม 10 คะแนน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.35 (S.D. = 1.07) อย่างไรก็ตาม เมื่อจัดระดับคะแนนแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่ได้คะแนนระดับสูง จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 80.83 ได้คะแนนระดับปานกลาง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50

ระดับพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน

ระดับพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีระดับพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน เรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขคุณธรรม ($\bar{X} = 4.66$) การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขความรู้ ($\bar{X} = 4.65$) การดำเนินชีวิตด้วยการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ($\bar{X} = 4.58$) การดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ ($\bar{X} = 4.52$) การดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล ($\bar{X} = 4.46$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน

ระดับพฤติกรรมในการดำรงชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ	4.52	0.62	ดีมาก
การดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล	4.46	0.57	ดีมาก
การดำเนินชีวิตด้วยการมีภูมิคุ้มกันที่ดี	4.58	0.55	ดีมาก
การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขความรู้	4.65	0.48	ดีมาก
การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขคุณธรรม	4.66	0.49	ดีมาก
โดยภาพรวม	4.58	0.54	ดีมาก

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน เป็นผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยใช้สถิติพหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear regression analysis) โดยเลือกวิธีการแบบ Stepwise พร้อมกำหนดนัยสำคัญของการทดสอบที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การกำหนดรหัสตัวแปรที่จะใช้ในการนำเข้าสู่สมการปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน

ชื่อตัวแปร	ประเภทตัวแปร	รหัสตัวแปร
การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน	Interval scale	x1
ภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน	Interval scale	x2
การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก	Interval scale	x3

ชื่อตัวแปร	ประเภทตัวแปร	รหัสตัวแปร
การได้รับความรู้จากการอบรมเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	Interval scale	x4
การบริหารจัดการของศูนย์ฯ / ชุมชน	Interval scale	x5
การได้รับงบประมาณสนับสนุน	Interval scale	X6
พฤติกรรมในการดำรงชีวิตของผู้นำชุมชน	Interval scale	YTotal

การทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปร โดยใช้ Multiple linear regression และเลือกวิธีแบบ Stepwise ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังตารางที่ 4 ตารางที่ 4 ลำดับตัวแปรพยากรณ์ของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน โดยรวม

ลำดับตัวแปรที่ได้รับ การคัดเลือก	R	R ²	R ² Adjusted	b	Beta	t	Sig.
การได้รับความรู้จาก การอบรมเกี่ยวกับหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง (X4)	0.557	0.311	0.303	0.391	0.557	6.29	.000**

Constant (a) = 2.81, S.E. = 0.062, R = 0.557, R² = 0.311, F = 39.679

* หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ ** หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ตัวแปรอิสระที่ถูกนำเข้าไปในสมการพยากรณ์ จำนวน 6 ตัว พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน มีจำนวน 1 ปัจจัย ได้แก่ (1) การได้รับความรู้จากการอบรมเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ 0.391 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ 0.557 ตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน ได้ร้อยละ 31.11 (R² = 0.311, F = 39.679) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่ง

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์พฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของผู้นำชุมชน โดยรวมได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\text{TotalY} = 2.81 + 0.391 \times X_4^{**}$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\text{TotalZ} = 2.81 + 0.557 \times X_4^{**}$$

อภิปรายผล

งานวิจัยครั้งนี้ มุ่งหาคำตอบเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน ซึ่งวัดจาก (1) การดำเนินชีวิตด้วยความพอประมาณ (2) การดำเนินชีวิตด้วยการมีภูมิคุ้มกันที่ดี (3) การดำเนินชีวิตด้วยความมีเหตุผล (4) การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขคุณธรรม และ (5) การดำเนินชีวิตตามเงื่อนไขความรู้

จากการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชนในชุมชนบ้านหนองเผือก บ้านเหล่าน้อย และบ้านห้วยทราย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ส่วนใหญ่ได้คะแนนระดับสูง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 80.83 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Leklersin, S., 2017) ที่ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี พบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคิดเป็นร้อยละ 72.45 โดยเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมากที่สุด

การศึกษาระดับพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน โดยรวม อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.58$) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (Kenaphoom, S., 2014) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิถีความเป็นประชาธิปไตยของชุมชนตำบลโคกพระ ตำบลมะค่า และตำบลกุดไผ่ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.22$)

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน พบว่า มีเพียงปัจจัยด้านการได้รับความรู้จากการอบรมเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการดำรงชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน ซึ่งสามารถอธิบายได้ร้อยละ 31.11 ($R^2 = 0.311$, $F = 39.679$) สอดคล้องกับผลการวิจัย

ของ (Wetchakama, N., 2015) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา บ้านดอนมัน อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สนับสนุนให้ชุมชนเข้าสูการเป็นชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน และในชุมชน รวมทั้งองค์ความรู้ที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน กระบวนการเรียนรู้ ถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะเสริมความศรัทธาที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมจากการปฏิบัติที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของบางชุมชนยังไม่เกิดความก้าวหน้า ทั้งในด้านการพัฒนาแบบสินค้าที่มีความหลากหลาย ด้านการตลาด และการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย ภาครัฐโดยหน่วยงานของจังหวัดมหาสารคาม ควรให้ความสำคัญในการเข้าร่วมพัฒนากับผู้นำชุมชนในประเด็นดังกล่าวให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. หน่วยงานราชการของจังหวัดมหาสารคามและชุมชนต้องร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง ในการให้ชุมชนสามารถเข้าถึงแหล่งน้ำเพื่อใช้ในการเพาะปลูกและพัฒนาผลผลิตทางการเกษตร ตลอดจนเพิ่มศักยภาพในการผลิตสินค้าทางการเกษตรให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มตัวแปรภาวะผู้ตามของสมาชิกในชุมชน และควรทำการศึกษาเปรียบเทียบกับชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบในจังหวัดอื่นๆ เพื่อพัฒนาไปสู่แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practice)
2. ควรวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) เพื่อสกัดตัวชี้วัดพฤติกรรมในการดำรงชีวิตทั้งของผู้นำชุมชน และสมาชิกในชุมชน

Reference

Chantarasorn, W., Somrang, A., Jitsa-nguan, T. and Pitakthepsombat, P. (2008). *The research study to expand public results on the development of water resources, soil, forests and agriculture according to the Sufficiency Economy Philosophy*. Bangkok: National Council of Economic and Social Advisory.

- Kenaphoom, S. (2014). *The Relationship between sufficiency economy philosophy and democratic way of community in Khok Phra Subdistrict, Makha Subdistrict and Kut Sai Cho Subdistrict Kantharawichai District Maha Sarakham Province*. Maha Sarakham: Maha Sarakham Rajabhat University.
- Leklersin, S. (2017). Knowledge, understanding and application of sufficiency economy philosophy in community economic development, Bang Yai Subdistrict, Bang Yai District, Nonthaburi Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*. Vol. 11 No. 25 (88).
- Phibunsarawut, P. (2006). *Sufficiency Economy and its Applications in Education*. Bangkok: Sufficiency Economy Research Project, Crown Property Bureau.
- Research Fund Office. (2006). *Sufficiency economy to expand*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Senanarong, A. (2007). Propose projects and activities in honor of His Majesty the King. *Minutes of the Seminar on the Auspicious Occasion of His Majesty the King's 80th Birthday, December 7, 2007*.
- Wetchakama, N. (2015). *Factors Affecting Success in Driving Sufficiency Economy Philosophy: A Case Study of Don Man Village, Kantharawichai District Maha Sarakham Province*. Maha Sarakham: Maha Sarakham Rajabhat University.